

Po njeni krivdi.

(Povest. Spisal F. Ks. Steržaj.)

I.
Klanec je bil strm, razjeden od dežja. Tu in tam je molelo robato kamenje izpod peska. Na desni se je razraščalo robidovje in vzpenjalo po rebri prav do cestnega jarka. V ozadju se je razprostiral smrekov gozd. Leskovo in bukovo grmičje ga je obdajalo. Vrhovi visokih jelk in smrek so se lahko zibali v vetru. Na levi pa se je svet počasi zniževal do potoka; vrbje in topoli so rastle na obeh straneh, kakor bi ga hoteli čuvati in varovati.

Po razoranih kolesnicah nerodne poti je odskakoval priličen koleselj. Zavrto kolo je škripalo. Oje je udarjalo koščeno, lisičjerjavo kobilu, ki je počasi stopala nizdolu in stresala glavo.

„Nepripraven je ta klanec in neroden ko bukova grča,“ je dejal hlapec in se ozrl nazaj. Tu sta sedela gospodar Zalar in njegova žena.

On je bil zagorelega, širokega in kozavega obraza. Pod širokim nosom je imel močne, rjavordečkaste brke. Star je bil kakih petintrideset let. Ona pa je imela na mladem obrazu nekaj prikupljivega, dobrodušnega. Videlo se ji je, da je gotovo kakih deset let mlajša od svojega moža.

„Kaj si rekel, Matija?“ je vprašal gospodar in se nagnil naprej. Med drdranjem vozá je bil preslišal hlapčeve besede.

„Grd klanec je, sem rekel,“ je ponovil hlapec in švignil kobilu s težkim bičem po hrbtu.

„O, kajpak, da je,“ je potrdil hlapcu in rekel ženi:

„Mati naju gotovo pričakujejo.“

„Ne vem. V nedeljo bi bili naju prej, ko je bilo žegnanje.“

„No, da. A saj veš, nisem utegnil.“

„Čudno se mi zdi, da si se pripravil danes. Navadno sem te morala vedno siliti.“

„Človek se tako nerad odpravi od doma. Ne maram, da bi ljudje kaj ugibali, čemu hodim na tvoj dom.“

„Kaj naj bi ugibali?“

„I, no, saj veš: France tako ali tako ne bo za domačijo. Potem bi pa lahko jeziki govorili, da hodim jaz radi tega gori, da bi dobil.“

„Zakaj bi ne bil France dober?“

„Kaj jaz vem.“

Nekam trdo ji je odgovoril in ona ni hotela popraševati.

Klanec se je počasi zravnal v gladko cesto. Matija je odvil zavoro in kobilica je zdirjala, da je odletoval pesek od koles. Pot se je vila čez kamenit mostiček. Starikavo, napol strohnelo razpelo je stalo ob robu. Le nekaj svežih poljskih cvetov je viselo ob nogah Kristusovih.

Na oni strani se je širila ravan.

Sredi nje je stala velika enonadstropna hiša. Gosto sadno drevje jo je obdajalo od strani in le zgornji del z zelenobarvanimi okni se je belil izmed zelenja češpelj, ki so silile z vejami pod slamnato streho.

Za hišo je bilo veliko dvorišče.

V ospredju je stal nekoliko v stran od vrat vodnjak s koritom. Njemu nasproti pa pasja lopa, kamor je bil privezan velik sivoprogast sultan.

„Pa smo domá,“ je dejal gospodar. „Počasi vozi, Matija!“

Koleselj je zavil s ceste na ozko, globoko razorano pot. Lesen, tu in tam polomljen plot se je vlekel ob obeh straneh.

Sultan, ki je leno ležal pred lopo, je dvignil dolge uhlje, planil po koncu in hripavo zalajal.

Polahno je priropotal koleselj na dvorišče.

„E — è,“ je zavpil Matija in skočil na tla.

V istem trenutku je pridrevil iz veže dolgodlak, lisast psiček in za njim visokonog lovski pes, ki sta zalajala nad prišleci.

Ravno tedaj se je na pragu pokazala hišna gospodinja, vdova Matjaževka, starikava, a vendar še precej krepka žena v temnomodri jopi, rdečkastem, zamazanem krilu z naočniki na nosu.

„Alo Pinč, Parizelj, tiho!“ je zavpila nad psoma in

zamahnila s predpasnikom. Psa sta vtaknila repke med noge in jo ubrala proti hlevu. Matjaževka pa se je obrnila proti prišlecema in rekla smeje se:

„No, vendar zopet enkrat! Moj Bog, tu vaju mora človek prositi!“

Hitela je h koleslju, s katerega sta onadva med tem poskakala. Podala je obema roko in z vidnim zadovoljstvom so ji počivale oči na hčeri.

„Kako se vam že godi, mati?“ je vprašala Rezika.

„Dolg čas mi je še vedno po tebi. Sicer pa, hvala Bogu, dobro.“

„Pojdite no, kaj bi to govorili,“ je med smehom ugovarjala hči. „Po enem letu, in vam je še dolg čas.“

„I, no, le verjami, le. Kar ne morem se privaditi. Kaj pa dete, ali je zdravo?“

„O da! In kako velika je že!“

On pa je pristavil smeje:

„In kako kriči, ha-ha-ha. Ko bi jo vi slišali! Mene že kar ušesa bolé — ha-ha.“

„Boš se že privadil, že! Potem ti bo pa dolg čas, če ne bo vedno otročjega krika okrog tebe. Pojdita no notri! Zunaj ne bodeta stala.“ Tako ju je povabila Matjaževka in peljala potem v zakajeno vežo.

„Kar tu-le sedita! V sobi je vroče in polno muh. Žejna sta, kaj ne?“

Odhitela je naročat hlapcu Matiju, naj dá kobilu **ovsa**, in nato je šla v klet. Črez nekaj časa je prišla nazaj; v desnici je držala krožnik z lepo narezano kračo in kruhom, v levici pa liter sadjevca.

„Pijta in zataknila! To-le nam je še ostalo od žegnanja. Samo za pokušnjo! — Zakaj vaju ni bilo v nedeljo? — Prav za trdno sem vaju pričakovala.“

Sedla je k mizi in natočila sadjevca v kozarca.

„Ko ni bilo časa. Jaz sem imel polno dela z računi in trgovino — i ona pa sama ni hotela iti.“

„Tako, tako!“

Psa sta se pripodila skoz duri v vežo. Previdno sta se bližala Matjaževki, mahala z repkoma ter se začela na posled vzpenjati po krilu. Znova ju je zapodila od sebe, na kar sta šla oprezat na drugo stran mize, k mladima. Postavila sta se pred Zalarja, ga motrila z očmi in po malem cvileč zalajala.

„Ali veš, kaj piješ?“ je vprašala Matjaževka, ko je bil Janez položil kozarec na mizo.

„I, kaj drugega kot vino. In dobro vino.“

„Hi-hi-hi. Vidiš, da nič ne poznaš,“ se je zasmejala mlada žena. „Sadjevec je. Napravili smo ga še tedaj, ko sem bila domá.“

„Lejte si no! Kdo bi si mislil! Tako čisto — kot zlató.“

„Pa ga nič ne piješ! Zakaj sem ga prinesla? Jejta vendar!“

„O, saj jeva.“

„A tako po malem, kakor bi se bala.“

Molk je zavladal nekoliko časa. Le tu in tam ga je premotil cvileč glas Pinča in Parizlja.

„No, Rezika, ali si že pogledala naše prašičke? In pa onega telička od liske?“

„Ne!“

„Poglej, poglej! Boš videla,“ ji je prigovarjala mati. Rezika je vstala in odšla.

Ko je izginila hči skoz vrata, je potegnila Matjaževka kakor v zadregi z roko prek nagubanega čela, pogledala zeta in vprašala bolj tiho:

„No, kako si si premislil?“

Njene sive oči so ga zrle radovedno, zvedavo. On je podprl glavo z rokama in dejal počasi:

„Vsekako bi prevzel.“

Matjaževki se je obraz rasjasnil.

„Tako je prav! Posestvo je sedaj še v dobrem stanju in mene rešiš velike skrbi. Ne veš, Janez, koliko sem pretrpela ta čas! Francè je vedno slabši. Včasih presedi po celo uro in strmi pred se. Meni se zdi, da ni vse prav tu notri,“ in pri tem je s prstom pokazala na čelo. „Vrh tega se ne zmeni za nobeno stvar. Že prime tu in tam za delo — a kmet mora dandanes trdo delati, če hoče izhajati. Ali ni res takó?“

„Res, res. Človek se muči in trudi, pa le nič ni.“

„No, vidiš! Francè pa noče. Samo okrog bi pohajal, ali pa sedel prav zamišljen domá. In to sedaj že dolgo. Res je bil tudi že prej slaboten in bolehen; da mu bo pa tudi na pamet udarilo, nisem mislila. Zato Francetu ne morem dati posestva. Kaj bi počel z njim? V kratkih letih bi je zanemaril in s tem uničil. — Doto mu izplačaš, pa je. Skrbi me le to, da bi varuh ne delal zaprek. Res,

v izporočilu je izgovorjeno, da naj ga dam po previdnosti, komur se mi zdi, da bo bolje, vendar: Smolè je zvit!“

„Saj sem o tem tudi že jaz razmišljal. Najbolje bo: drugega varuha vzemite!“

„Ne, ne! — Tega nočem. Saj lahko še počakamo. Govorila bom enkrat sama z njim. Če bo kaj, ti bom že dala vedeti, kdaj bo pri notarju odpis.“

Govorila je hitro in bolj tiho, da ne bi slišal France, ki je sedel v hiši. Med tem je prišla hči iz hleva.

„Prašiči so pa letos še bolj rejeni kakor lansko leto. S čim jih neki krmite?“

„Saj se ne manjka piče. Marijana, nova dekla, se prav razume na to.“

Janez pa, ki mu ni ravno ugajal pogovor, je vprašal:

„Kje pa je Francè, da se nič ne pokaže.“

„Menda za pečjo.“

„Za pečjo? Ha-ha. — Po letu za pečjo, ha-ha.“

Mati je odprla duri v gospodarsko sobo in poklicala Franceta, ki je ležal na klopi in spal.

„Francè, hej Francè! Lenoba, zmeraj bi spal. Ven pojdi, Rezika je prišla.“

„Kdo?“ je vprašal France in zaspano pogledal.

„Rezika z Janezom.“ Proti onima pa je rekla bolj tiho: „Tak-le je. Kar praznoval bi zmeraj.“

„Saj tako sinoči ni dosti spal. Ali niste do dveh po polnoči mèli proso? Vsaj hlapec je tako rekel,“ ga je izgovarjala sestra.

Rezika je ljubila brata Franceta. Dostikrat ga je zagovarjala, še ko je bila domá. Opažala je, da ga mati kar ne more, da ga ne ljubi.

„Ti ga pa tudi zmeraj zagovarjaš!“ je dejala mati in ustnice so se ji nevoljno zategnile.

Rezika je molčala.

Počasi je prišel iz sobe bled mladenič, črnih očíj in nabranega čela. Imel je dolge lase, ki so se na sencih sprijemali. Srajca pod vratom je bila odpeta in roke je tiščal v žepih. Malomarno je pogledal Janeza, Reziki pa je pomolil roko in dejal počasi:

„Ali si prišla?“

„France, pojdi pit,“ ga je silil Janez.

France je stopil k mizi, nekoliko časa premišljal, ali bi pil ali ne, nato se je ozrl na mater in komaj vidno srebnil iz kozarca.

„Kaj se ponujaš? Kar zvrni ga, saj nima kosti!“ ga je silil Janez.

„Ne bom. Nisem žejen!“

„Pojdi nol — Pa se posili!“

A Francè je že odhajal skoz vrata na prosto.

„Vidiš ga, kakšen je,“ je dejala Matjaževka in pomenljivo pogledala zeta.

„Hm. S takim seveda nič ni,“ je odgovoril ta.

II.

France je stopal črez dvorišče mimo hleva in se ustavil za skednjem pri skladanici drv.

Premišljal je, čemu je prišel Janez danes gori. Ta prihod se mu je zdel nenavaden, čuden in sumljiv, zlasti odkar ga je varuh zadnjič opomnil, naj se varuje Janeza in naj pazi, če se bo domá kaj zgodilo. — No in če se, kaj mu mari! — Otresel se je teh mislij, naslonil se na skladanico, prekrižal roke na prsih in se zamislil.

Že nekaj tednov sem mu je po glavi blodila dekla Marjanica. Ugajala mu je. Začel je misliti, da bi jo lahko vzela za ženo, brž ko bo polnoleten in mu bo mati izročila posestvo. Dve leti mu še manjkata, no toliko časa lahko počaka. Bal se je, da bi ne bila mati huda, če bi to zvedela; zato je skrival svojo namero. Le kadar je bil sam, se je popolnoma prepuščal mislim svoje domišljije, ki mu je z bujnimi barvami risala veselo, prijazno bodočnost. Že prej molčeč in tih, je postajal zadnje tedne še bolj zamišljen. To je bilo tudi, kar je Matjaževko, ki si je domnevala, da ni povsem pri čisti pameti, še bolj potrjevalo v njenih mislih. Zato je bila izporočila zetu Zalarju, naj pride ob priliki gori, da se domenita o »stvari«.

Francè se je zibal v prijetnih mislih. V tem je prišla dekla Marjanica po drv in ga premotila.

„Oj, Francè, kaj si sanjal?“

Njemu je obraz zasijal radosti, ko jo je zagledal.

„O tebi!“

„Pojdi no, ali nimaš drugega dela?“

„Kakor vidiš, ne. Sicer pa —,“ umolknil je in zardel.

„No, kaj imaš na srcu? Zakaj si obstal?“ mu je nagajala, ko je videla njegovo zadrego.

„Sicer pa, jaz najrajši sanjam o tebi! In ti?“

„Jaz rajši spim, kot bi sanjala. In če bi, ne vem, ali bi o tebi —.“

„Ali res?“

Francè je izgubil pri teh besedah vso ono radost, ki mu je še prej sijala z lica. Bil je potr.

„Seveda! Zakaj naj bi ravno o tebi? Jaz lahko o drugih sanjam,“ ga je dražila.

„Pa daj!“ je rekel trpko.

„Saj tudi!“ je odvrnila Marjanica in smeje odhajala z drvi v naročju po dvorišču.

Francè je gledal za njo in neko neprijetno čuvstvo se mu je nehoté vsiljevalo, neka bojazen, da Marjanica ne bo nikoli njegova žena.

Slonel je še nekaj časa in nekam potr je šel v hlev. V hišo ni hotel, ni maral.

Samo stari hlapec Jernejec je bil v hlevu in pokladal živini.

„Da bi te — —“ je zagodrnjal, ko je zagledal Franceta. „Kaj laziš okoli? Notri bi bil, notri! — Zalar se smuče okoli matere, da bi te okanil, ti pa hodiš okoli. Veš, Francè, ko bi bil jaz na tvojem mestu, prijel bi poleno in mu ga treščil v glavo.“

„Zakaj me bo okanil?“

„Ljuba duša neumna,“ — Jernejec je bil že nad trideset let pri hiši za hlapca — „zakaj pa misliš, da je prišel danes gori? Za posestvo bi te rad okanil, kar tako bolj na tihem.“

„Kako? Saj je posestvo moje.“

„Materino, pa ne tvoje. Mati ga izroči, komur hoče, tako je testament. Do kosti te bosta slekla, mati in Zalar. No, za Reziko ravno ne rečem; a onadva — —“

„Zakaj bi ga pa meni ne dali?“

„Mater vprašaj!“ je odgovoril Jernejec in začel snažiti jasli ter potresati otrobe.

Francè se je zamislil in stal precej časa.

„Mater bom vprašal, pa bo,“ je rekel skoz zobe in širokih korakov stopal v vežo.

Pri mizi sta še vedno sedela Zalar, žena in mati Matjaževka. Pogovor se je sukal o vsakdanjostih. Mati še ni hotela hčeri povedati, kaj misli narediti, ker je vedela, da bi ona ugovarjala.

Francè je stopil pred mater. Oči so mu čudno žarele, bled je bil in ustne so mu trepetale, ko je vprašal:

„Komu bodele dali posestvo?“

Mati in Zalar sta se pogledala. Zet je v zadregi vihal brke in gledal na mizo pred seboj.

„Pravijo, da je bo tá-le dobil,“ je dejal France in pokazal na Zalarja, ki se je zdrznil pri teh besedah.

„Pojdi no! Kdo ti je neki to natvezel?“

Potem je bilo na enkrat po veži vse tiho. Francè je gledal sedaj mater, sedaj Zalarja, in tudi onadva sta molčala.

Ko je izprevidel, da ne dobi odgovora, je odšel trdih korakov v hišo, ne da bi se ozrl.

Molk je pretrgala Rezika.

„Zakaj pa tako govori? Saj bo vendar njegovo, ne?“

Mati ji ni odgovorila, ampak pomežiknila je zetu in rekla, kakor bi ne bila slišala hčerinega vprašanja:

„Pojdi no pogledat naš novi mlatilni stroj!“

Odšli so iz veže, psička pa sta se drevila za gospodinjo in jo grabila za krilo.

III.

Pred petnajstimi leti je bil umrl gospodar Matjaž.

Vdova ni preveč žalovala za njim. Bil je že nekaj let sem bolehen in nadležen. V obče sta sicer dobro izhajala, a da je bilo tako, se mora pripisovati le Matjaževi mirnosti, tihosti. Ni ji ugovarjal. Govoril je malo, le po potrebi. Zamišljen je hodil in prepuščal iz večine vso skrb za gospodarstvo ženi. Zato ni gospodarstvo prav nič trpelo vsled njegove smrti.

In ona je rada gospodarila.

Za varuha svojima otrokoma je imenoval Matjaž soseda Smoléta, ženi pa je prepustil na voljo, naj izroči posestvo, kakor izprevidi — drugemu pa naj izplača doto.

Z vso marljivostjo se je oprijela gospodarstva. Hotela je še bolj povzdigniti Matjaževo, zraven pa ji je po potrebi pomagal varuh Smolè. Sosednji hiši sta bili v prav dobrem sporazumljenju med seboj.

A ni bilo dolgo tako.

Kmalu se je vrinilo med soseda nekaj, kar ju je odslej naprej ločilo.

Smolè, ki je bil že nekaj let sem vdovec, je zasnubil Matjaževko kmalu po smrti njenega moža.

Prišel je in rekel kar naravnost:

„Mica, ti poznaš mene in jaz tebe,“ je dejal in pomežiknil, kakor je imel navado. „Soseda sva. Otroke imava nedorastle, posestva veliko — vzemiva se, pa bo.“

Njo pa je ta snubitev osupnila. Nikdar ni razmišljala, da bi se po moževi smrti še enkrat možila. Odgovorila mu je kratko, skoro nekam jezno:

„Veš, Lovrenc, vsak za svoje skrbiva in tako bo najbolje.“

Smolè je odšel užaljen.

„Le čakaj, prevzetna si — a to se ti bo vračalo,“ je godrnjal, ko je šel po poti, ki je peljala do njegovega doma.

In od tedaj je bilo, kakor bi bil odrezal. Občevali so le toliko, kolikor so morali, in še tisto neznansko hladno.

Odslej je bila Matjaževka bolj sama sebi prepuščena. No, Bog ve kako težilo je to ni; vsaj na posestvu se ni opazalo.

Otroka sta z leti doraščala.

Mala Rezika — materina ljubljenska — se je razvila v močno, zdravo, rdečelično dekle, polno živahnosti in veselja.

Francè pa je bil slabotnega telesa, že po očetu tih, samosvoj. Ni maral družčine, tudi za Reziko se ni menil; tičal je iz večine vedno domá, ali pa je hodil po gozdu. Včasih po cele popoldneve, in še le zvečer je prihajal domov.

Matjaževka mu je branila, ga kaznovala. A zdelo se je, kakor bi bil brezčuten. Drugič je zopet šel . . .

Mati ga ni ljubila. Preveč je bil rajnemu podoben — rajnika pa je bila vzela le po želji starišev — in preveč je bil trmoglav. Včasih se ji je zdelo, kakor bi ne bil pri pravi pameti. To misel je gojila Matjaževka zmeraj bolj. Bolj ko je sovražila to njegovo mirnost in tihost, bolj si je domnevala, da je neumen.

Tolažila se je s tem, da se bo to sčasoma izboljšalo, zato je omožila Reziko.

Hči je vedno ubogala mater — zato tudi sedaj. Vzela je Zalarja ne iz ljubezni, ampak zato, ker je tako hotela mati.

Zalar je bil lesni trgovec. Nekoliko gosposki opravljen, se je zdel na zunanost dober in pripraven človek. — A ljudje, ki so ga bolje poznali, so dejali, da je zvit, pohlepen, zapravljivec. Ni mu zaupati. Matjaževka ni verjela, ni hotela verjeti takim govoricam. — »Ej, ljudje so nevoščljivi in zlobni, zato tako govore,« si je mislila in še bolj silila hčer, naj ga vzame.

Govorilo se je tudi, da je bogat. No, na videz je bilo res nekaj. V resnici pa tudi ni bilo tako. Ves dobiček, ki mu ga je lesna trgovina donášala, je iz večine zapravljal na potovanjih, na kupčiji.

Rezika dota — trije tisočaki — ga je bila za nekaj

časa podprla — a ne dolgo. Prejšnji dolgovi so pobrali vse — njima ni ostalo nič več kakor novi dolgovi. O vsem tem ni Rezika nič vedela. A tudi njena mati ne. Toliko je bil že pretkan in zvit, da si je vedel pomagati tu in tam v zadregi — a komaj plačani dolgovi so vlekli nove dolgove za seboj.

Kakor nalašč je dobil od Matjaževke pismo, v katerem je izrazila željo, dati premoženje iz rok, in sicer njemu, ker se ji zdi, posebno zadnji čas, da Francè nikakor ne bo za gospodarja. In Zalarju je prišlo kakor nalašč. Kaj rad je pritrnil njenemu predlogu.

Matjaževko so vedno mučile te misli. Vznemirjale so jo in begale. Tam nekje v zadnjem kotičku njenega srca se je vselej, kadar je razmišljala o tem, nekaj oglašalo, nekaj neprijetnega, nekaj očitajočega. Čisto malo, komaj čutno — saj je bila mržnja do sina večja. In ta mržnja je dušila očitajočo vest — in jo tudi udušila.

Sklenila je dati posestvo Zalarju, sebi dosmrtni kot in sinu dva tisočaka dote.

A kaj bo rekel varuh?

Njega se je Matjaževka bala. Vedno je odlašala in zavlačevala, končno pa je vendar šla.

Smolè je sedel v hiši in prebiral pratiko. Ko je zagledal Matjaževko, je bil prijel za njo, češ, da ne bo rekla, da kar tako sedi —

„Dober dan, sosed!“ ga je pozdravila.

„Ne vem, če bo dober, ko si ti prišla!“ ji je odvrnil in se muzal. „Čakaj, to ti bom dal,“ si je mislil, „saj vem, po kaj si prišla.“

„Pojdi no, pojdi, saj nisem stara baba. Te prinašajo nesrečo v hišo!“

Sedla je na klop pri zidu.

„Malo manjka, da nisi!“

„Pustiva to! — Nisem prišla za to sem, da bi mi ti pripovedoval, da sem stara!“

„Jaz sem pa le mislil —.“

„Česa pa že ti nisi vsega mislil?“

„Oho —! Tako? —.“

„Klin s klinom!“

„No, po kaj si pa prišla?“

„Gospodariti sem se naveličala. Posestvo bi rada izročila — a Francè ni za gospodarja. Ne prime se dela in pa —.“ Matjaževka je umolknila.

„No, kaj še?“ je vpraševal Smolè in zvito mežikal z očmi. Nekaj lisičjega je bilo v tem izrazu njegovega obraza.

„In pa — težko rečem to o svojem sinu — in pa nekoliko neumen je.“

„Tako?“ je vprašal Smolè; „kdo pa je rekel to, da je Francè neumen?“

„Vsak, kdor ga le natančneje pozna! Zato bi prepisala posestvo na zeta.“

„Zdelo se mi je, da v tem grmu tiči zajec. Ta zet ti je kaj na srce prirastel. A iz te moke ne bo kruha, da veš!“

„Zakaj ne?“

„Hčeri si dala doto!“ se je obregnil nad njo. „Sinu pa daj posestvo in hišo! Dokler imam jaz kaj govoriti, bo tako! Ako ti ne dopada, pa čakaj, da bo Francè polnoleten.“

Veselilo ga je, da ji more sedaj vračati hudo za hudo. Ni mu bilo v resnici ravno na tem, ali gospodarji ta ali oni. Najbolj ga je gnalo to, da ji je mogel vrniti!

„Saj vendar vidiš, kakšen je!“

„Tak ali tak — jaz sem njegov varuh, pa je.“ Moško je udaril s pestjo po mizi, da je pratika kar poskočila.

„Kakor se ti zdi! Bo pa gosposka odločila!“

„Rad bi vedel, kako brez mene?“

„Misliš, da res ne?“

„Sevéda!“

„Bomo videli!“

Matjaževka je zaloputnila vrata za seboj, da so šipe v oknu zašklepetale.

Smolétu pa je igral vesel smeh krog usten, ko je listal po pratiki in godrnjal:

„Ha, to sem ji dal. Cel zlodej je ta babnica! Hvala Bogu, da je nisem vzel. Res, to je gad — gad —.“

IV.

Drugo nedeljo potem, ko sta se Zalarja odpeljala, je šla Matjaževka pozno od krščanskega nauka domov. Šla je po stezi konec njiv, da bi pogledala ajdo. Rdeče obrobjen molitvenik je stiskala pod pazduho, rjavo progasto, katunasto krilo je pridrževala z levico.

Oster, jedek duh po strdi se je dvigal iz ajde in se širil na okoli.

Tam, kjer so se končavale njive, je tekel potok v senci nizko košatih vrb in trepetajočih topolov.

Po stezi ob potoku so korakali fantje po dva in dva in žvižgali. Ko so prišli mimo Matjaževke, je dejal Lukov Janez doli iz vasi:

„Dolgo ste molili, Matjaževka, dolgo!“

„Ej, tako po potrebi.“

„Gotovo ste potem dosti potrebovali,“ je pristavil Komarjev Tone in se zasmel.

„Eden več, drugi manj. Sicer bi pa tudi tebi ne škodilo nekoliko več, Tone!“ je odgovorila Matjaževka rezko.

„Mislite?“

„No — da. To pa sam najbolje veš!“

Tone je bil jezen, da mu že vsak očita tisto njegovo razmerje z domačo deklo, in sram ga je bilo.

Že jo je hotel vprašati, kaj ji to mari, ko je rekel Lukov Janez Matjaževki:

„Vašega smo silili, naj bi šel z nami, pa ni hotel.“

„I, sevéda — saj ni tako za nikamor,“ je dejala Matjaževka in utrgala dolgo bilko, ki ji je prišla ravno pod roko.

„Tisto pa tisto!“ se je rogal Komarjev. „Prav ste povedali! Taka mevža bi še jaz ne hotel biti, kakor je vaš. Tebi nič, meni nič, fant pusti, da mu mati jemlje posestvo.“

„Kaj?“ — hripav in oduren je bil glas, ki se ji je iztrgal iz prsij. Neprijetno jo je dirnilo to očitiranje.

„Ha — ha — ha.“

Fantje so med smehom odhajali naprej. Komarjev Tone pa je zapel z visokim, hreščečim glasom:

»Oj mam'ca, mam'ca vi,
Al' ste kaj žalostni — —.«

Matjaževka je še vedno stala na onem mestu. Kar umeti ni mogla, zakaj jo je to očitiranje tako zadelo, tako v živo — v srce.

Nalašč, še nalašč bo to naredila. Kaj briga to ljudi! Saj naredi s svojim posestvom lahko, kar hoče. Nikomur nič mari! Dà, nikomur! — In vendar, kaj je na tem? Saj mora vsakdo uvideti, da sin ni za to? Čemu ji to očitajo? — Francè ni za to, pa je. In če drugi ne uvidijo, pa ona.

Misel za mislijo se ji je podila po glavi. In te misli so jo težile, vznemirjale.

Sklonila se je ter utrgala pest ajde, da bi se otresla teh težkih mislij. Pomela je ajdo na dlani in zmajala z glavo:

„Slabo kaže,“ je zamrmrala in zavila ob njivi na pot, ki pelje skoz bukov gozdič.

Na obeh straneh kolovoza so stale sive, gladkodeble bukve. Med njimi vitke, debele smreke in jelke in tu in tam leskovo grmovje. Po nekod je rila iz zemlje gosta praprot, ne daleč od nje živordeči naprsteč ali pa rumeni njegov bratec, sicer pa so bila tla enakomerno rjava, posejana z bukovim perjem in žirovimi lupinami, ki so padale z drevja, kadar je zavel vetrič skozi gozd.

Tik poti je žuborel izpod rdečeilnate meline studenček in žuborel med bičjem, ki se je vleklo ob njem čez pot. Studenec se je onkraj poti izgubljal v nizkem, bohotnem grmičju.

Kovinskomodri, urni kačji pastirji so letali nad studencem, sedali na ločje in odletavali prek poti.

Matjaževki je ta tišina dobro dela. Ugajal ji je ta tihi mir, ki so ga dramili le njeni koraki. Želela si je miru; da bi bilo vedno tako mirno okoli nje, kakor je danes tukaj! In da bi bilo kmalu! — Mogoče potem, ko ne bo gospodarila? Sedaj — sedaj je nemogoče. — Dan za dnem vedno nove skrbi. Ej, to gospodarstvo! To jo je potrlo — to jo bo uničilo. Čutila je, da se je naveličala gospodariti — še le zdaj ji je bilo to prav jasno. In zato bo odložila to trdo breme, ki jo pritiska k zemlji, vedno bliže h grobu! — Čemu naj bi se še nadalje mučila, čemu vznemirjala! Sedaj v starosti? — Saj ima mlade moči, tem lahko odda to neznosno breme. — A komu naj bi dala? Francetu? — On ni zmožen, on ni zdrav, ni pri pravi pameti in tako slaboten. To njegovo čudno obnašanje! Ni, ni zdrav — — ni zmožen, da bi gospodaril, zato bo najbolje, če da, kakor je že ukrenila, vse Zalarju; ta bo dober gospodar. On naj izplača Francetu doto. Francè ne bo trpel pri tem, saj bo imel doto — —! Pri tem ostane, naj velja, kar hoče.

Matjaževka se je pokušala pregovoriti, opravičiti. A tam v dnu srca se ji je oglasilo ono neprijetno čuvstvo, oni zbadajoči glas: Francetu nič ni, on je zdrav! — Čemu mu jemlješ posestvo, ki je mora dobiti edino le on?

In njej se je zdelo, kakor bi stal Francè pred njo in jo gledal, očitajoč, vprašujoč:

„Komú bodete dali posestvo!“

Med tem je dospela na plano iz gozda. Malo od poti je stalo v senci gostih dreves Smoletovo domovanje in ne daleč odtod, nekoliko bolj na bregu za drevesnimi vrhovi, se je vzdigoval dimnik Matjaževe hiše.

Ob poti, poleg stare, krivenčaste, z mahom porastle hruške drobnice je stal uljnjak in na klopici ob strani je sedel Smolè. S komolci se je naslanjal na kolena in puhal dim iz vivčka. Ko je prišla Matjaževka mimo, jo je vprašal:

„Kako, ali še le od nauka?“

„Kajpak! Tam-le na polju sem se precej zamudila. Ali ti pa čebele paseš? Kako kaj kaže?“

„Bo že, bo. Ajdova paša zdaj prijenjuje, no pa so si jo med mašama dobro okoristile. Nekaj panjev je prav dobrih. Sicer pa — no, kaj si sklenila narediti?“

„Kaj? — Saj sem ti zadnjič povedala.“

„A bo šlo brez mene?“

„Če hočeš biti pameten, lahko gre?“

„Kako to misliš?“

Matjaževka je prav dobro poznala Smoleta. Še bolj pa njegov pohlep po denarju. Zato je bila zadnjič sklenila, da poskusi na ta način.

„In no, kako? — Tisto veš, da ob priliki nisem praznih rok in da ne stiskam.“

„Aha —! No, koliko bi pa dala?“

„Reci moško besedo!“

„Sto! Ne več, ne manj. Velja?“

„Prevèč.“

„Kakor hočeš! Jaz ne odneham.“

„Pa bodi! Na dan izročitve ti jih izplača.“

„Sicer pa ti glej! Če je tebi prav, meni je tudi.“

Vstal je in se pogladil z rokama po križu. Nato pa sta počasi odhajala po stezi v senci sadnega drevja.

Po vrtu je ležalo v travi tu in tam odpadlo jabolko, hruška, sivorumenkasto perje, sem ter tja je poganjal bledivijoličast podlesek.

„Mica! Nekaj bi ti svetoval,“ je povzel črez nekoliko časa Smolè.

„Kaj takega?“ je vprašala Matjaževka in uprla svoje sive oči vanj.

„Če si pametna, gospodari, dokler si še trdna. Posestvo oddaš, kadar hočeš. Sicer pa“ — kaj rad je poudarjal Smolè ti besedici — „sicer pa pridejo leta, pride pamet, mogoče tudi Francetu. Vendar, kakor hočeš.“

„Moj Bog, kako si čuden! Saj veš, da bi rada. Ali glej: jaz opazujem Franceta že od mladih let. Tih, boječ, zamišljen je bil že takrat in takšen je tudi ostal.“

„Meni se Francè ne zdi napačen!“

„Napačen — napačen! Saj bi tudi ne bil, ko bi bil tak, kakoršna je Rezika. Tako poslušna in ob enem tako živa, spretna. Ej, vse drugačna je nego on! Taka sem bila jaz pred štiridesetimi leti. Človek ima kar veselje nad njo.“

„Kakor veš, no. — Saj pravim, meni je za fanta. Kaj pa on pravi?“

„Kaj hoče reči? Ali nisem jaz mati njegova? In ko bi mi kaj rekel, bi me celó veselilo. A ker vedno molči, to, to me grize in razjeda. — Naredi vedno le po svoje, naj mu rečem kaj ali ne. Ni, pa ni pri pravi pameti!“

Matjaževka se je razvnela. Iz nje je govorilo so-vraštvo do sina, do molčečega sina.

Dospela sta polagoma do Matjaževega.

Smolè se je hotel posloviti. A ona mu ni pustila.

„Tu počakaj, da se preoblečem, potem bom prinesla malo malice,“ rekši je odšla v hišo.

Smolè je sedel na klopico ob hišni steni v senco pod češplje.

Nato pa je, kakor bi se česa domislil, pogledal skoz okno in zapazil Franceta, ki je ležal ob peči znak, z rokama pod glavo.

Potrkal je s prsti na šipo. Francè se je vzel po koncu in malomarno pogledal varuha, ki se je nagnil skoz okno in rekel s pridušenim glasom:

„Francè, to te bodo. Skoro se mi smiliš —.“

„Kako me bodo?“ je vprašal France.

„Ali ne veš, ne? Mati bo izročila posestvo Zalarju. Sicer pa — jaz sem ji branil. Kaj se hočem vtikati v tuje stvari! Svojih imam dovolj.“

„Jaz tega ne verjamem!“

„Kakor hočeš!“

V tem je prišla Matjaževka po stopnicah doli in prinesla čašico hruškovca in kos kruha.

„Ná, pa pokusi našega!“

Dočim je on zalagal, je poklicala sina:

„Francè! Francè!“

Prišel je. Naslonil se je na podboj pri vratih. Bil je bolj bled in mračen nego navadno. Vprašaje je gledal mater.

„Zakaj si vedno domá?“

„Kam pa naj grem? Ali ne smem biti niti domá?“

„Kam, kam? — V družčino bi šel kakor drugi! Ná, tu imaš denar, pojdi nekoliko v vas!“

Mati mu je dala goldinar. Francè ga je prijel in spravil. A vendar je še vedno slonel ob vratih.

„Pojdi no vendar!“

Francè se je obrnil in šel, a ne proti vasi, ampak zavil je po poti v gozd.

„Moj Bog! Ali vidiš? In človek naj misli, da je zdrav? Nikoli! Ni mogoče!“

„Mica, ti si kriva, da je fant tak!“

„Jaz? — Kako?“

„Ker ga že od nekdanj ne moreš! Preveč je rajnkemu podoben. In zato ga nisi mogla in ga ne moreš videti! In sin to vé, je to vedel in čutil že od nekdanj! Le verjami meni. Sicer pa, Bog plačaj za malico!“

Smolè je vstal in odhajal.

Matjaževka je stala na onem mestu. Smoletove besede so jo zadele v živo. Čutila je, da ima sosed prav, da je res tako, in vendar: ona mržnja, ki je bila v njej že od nekdanj, ona mržnja do sina ji je govorila: „Ne, ne! Francè ni zdrav! On ne bo gospodar.“

Polmrak je zavijal okolico v tiho, molčeče ogrinjalo.

Matjaževka je slonela na zidu. Njene oči so zrle pred se. In izraz njenega obraza je govoril, da se bije hud boj v njenem srcu.

Mrak je prihajal, tihi, nežni večerni mrak in božal vso okolico s svojimi rahlimi prsteci . . .

„Ne, Francetu, ne!“

Tudi v njeno dušo je prihajal mrak, a ta mrak je bil temen, neprodiren.

V.

Francè je šel proti gozdu.

Zamišljen je bil, nekako potr, poražen. Sedaj mu je tudi Jernejec že rekel, da mu mati jemlje posestvo. Kako to? — Saj jo je zadnjič vprašal. Mati se mu je smejala, češ, kako, da pride do teh mislij. No, in potolažil se je bil. Sedaj pa zopet Smolè. Ali je res? — Zakaj mu jemlje posestvo, zakaj? — Ali ne dela? — Dela, že dela, vendar večinoma ne! A zakaj naj dela? — Saj mu ni sile. In pa gnati se ne more, se ne sme, ko ni zdrav. Dà, dà, že skoro celo leto čuti v sebi to kal, to mučno trudnost, to čudno zbadanje. A še nikoli ni tega povedal. — Boji se. — Materi naj napravlja nove skrbi — ba, še zmeni se ne zanj! In naposled, ko bi tudi povedal, saj mu nič ne

pomaga. Še bolj bi ga pomilovali kot sedaj! In naposled tudi ni nevarno. Saj je že mnogo boljši, odkar hodi v gozd. Ni sile —.

Vendar pa, ali je res to, da hoče mati izročiti posestvo Zalarju? — Mogoče; ko bi ne bilo, bi ne imel ne ta, ne Jernejec vzroka, pripovedovati mu tega. Torej nekaj je le na tem.

A zakaj mu jemlje posestvo, zakaj?

Misel za mislijo mu je begala po glavi, brez skupnosti in zveze, in na čelu so se mu prikazale svetle potne kapljice.

To čuti, da ga mati ne ljubi. — Oj, to mu je največ, največ! Vse bi dal, vse, ko bi bili ti njeni pogledi bolj gorki, bolj materinski, in ne tako hladni, kakor led mrzli, brez srca . . .

Kolikokrat jo je opazoval še tedaj, ko je bila Rezika domá, s koliko radostjo so počivale materine oči na njej. Vsak gibljaj, vsako besedico in kretnjo je spremljal ljubeznipoln pogled — —.

A on jih ni čutil. Nikoli ne! Vedno, vedno tako osamljen brez ljubezni. — Oče ga je ljubil, dà, ali ni kazal te ljubezni. Bilo pa mu je to dovolj, več ni zahteval. — Da bi le pri materi bilo kaj takega — ali nikdar, nikdar!

In vendar zakaj? Kaj je zakrivil? — Ali ni vedno izkušal sprva ustreči vsaki njeni želji, da bi dobil samo en pogled, ki bi mu govoril o ljubezni — a tudi tega ni bilo.

Zakaj?

Ni si vedel odgovora.

Z roko je obrisal potne kapljice raz čelo in otresal z glavo, kakor bi se hotel otresti mislij, ki so se mu vsiljevale.

In sedaj mu hoče vzeti še posestvo!

No in če ga — ali mu je kaj na tem? se je vprašal.

O da, ta domača zemlja, ta domači prag, ti travniki, ta polja, saj mu je vse drago, kakor bi mu prirastlo k srcu, kakor bi bilo del njegovega srca. In to mu hoče vzeti mati!

Ali naj pusti?

Kako pa naj zabrani? Saj je testament narejen tako. Nič, nič ji ne more braniti. — A on si je bil tako lepo naslikal bodočnost. On in Marjanica —. In iz vsega ne bo nič.

In vendar kako rad bi — —. No, a hoče jo vprašati danes, zakaj mu jemlje posestvo, kaj je zakrivil. Prav gotovo!

Pri tem sklepu je obstal.

Mrak se je širil po gozdni tišini, tiho, tiho, kakor bi se kradel med drevjem in grmovjem.

Vse tiho . . . Niti šuštenje listja in smrekovih vrhov se ni čulo v tej gozdni tišini. Zdaj in zdaj se je oglasil čivkajoč glasek, ki je prestrašen obmolknil, kakor bi se zbal te samote, tega mirú.

Francè je korakal po gozdu. Ni čutil, da so ga prijemale trnjeve veje, praskale mu kožo na rokah; ni opazil, da mu je nizka veja, ki je molela nad potjo, izbila klobuk z glave. — Hitel je in mislil, a njegove misli niso bile tako mirne, tako nežne, kakor tihi gozd v samotnem večeru.

Po njem se je podilo vprašanje: zakaj mu jemlje posestvo? Kaj je zakrivil?

Obrnil se je in krenil domov. V njem je bil docela dozorel sklep, da vpraša mater po vzroku. Odpri je duri. Tema je bila v sobi, komaj vidno so se razločevala okna. Pri peči je sedela mati. Francè je prižgal luč in sedel za mizo. Nato pa je vprašal:

„Ali je res?“

Matjaževka se je zdrznila in pogledala v stran.

„Kaj je res? — Po čem vprašuješ?“

„Zakaj dajete posestvo onemu?“

„Komu?“

„Zalarju!“

„Ali ga ne smem? Dam ga, komur hočem!“ Njen glas se je tresel od razburjenosti.

„In zakaj meni ne?“

Francè je govoril na videz mirno. V resnici pa mu je vstajala jeza vedno bolj, vedno bolj.

„Kaj hočeš z njim? Ti nisi za gospodarstvo, pa je.“

„In zakaj ne? — To hočem vedeti!“ je govoril trdo, čvrsto. In to je Matjaževko še bolj jezilo.

„Glej ga no! Ker jaz nočem, veš.“

„In zakaj ne?“ — Francè je hotel dognati do kraja. Vstajal je od mize, oči so mu žarele, lice gorelo.

„Ker nisi sposoben — ker si neumen!“

Po teh besedah je mati z ropotom zaprla vrata in odhitela v zgornjico. Zaklenila je za seboj. Bala se je sina. Tak Francè še ni bil, odkar ga pozna.

„Kaj?“

Hripav, raskav glas se mu je utrgal iz prsij. Počasi, pretrgoma je ponavljal te besede, kakor bi jih ne mogel pojmiti.

„Ker — si — neumen.“

Sesedel se je na klop. Ni vedel, kaj se godi okoli njega. Neka slabost se ga je prijela, a to samo za nekaj hipov. Nato pa je planil po koncu, prevrgel stol in zdirjal na plano. Drugo jutro ni bilo sledú o njem. Nihče ni vedel, kam je šel, kam je izginil.

VI.

Štiri leta so minila po teh dogodkih.

Okoli Matjaževega domovanja je bilo zamrlo življenje. Nič več ni bilo one navadne živahnosti, katera se opaža na velikih kmetskih posestvih.

Nekam tiho je bilo. V hlevu, ki je bil prej poln najlepše živine, sta mukali dve suhi kravici.

Že četrto leto je gospodaril Zalar. Kako? — O tem so pričali prazni gozdovi, od hlodov razvlečene, razorane senožeti in njive.

Takoj, ko je bil prevzel Matjaževo, so se oglašali upniki, drug za drugim, dan za dnevom. Nihče ni vedel, da je toliko dolgoval, niti žena ne.

Ni mu ostajalo drugega: lotil se je gozdov. Ko je začelo snežiti, nekaj dnij potem je poslal v gozd celo kopo delavcev.

Glasovi lačnih sekir so peli po prej navadno tihem gozdu žalostno pesem. Smreka za smreko, jelka za jelko je padala z glasnim truščem na tla.

Matjaževka je ostrmela. Nepričakovano ji je bilo to. Ona, ki je bila tako ponosna na svoje nedotaknjene gozde, si kar ni mogla misliti, da bi bilo to res.

In vendar je bilo res. Zamolkli udarci sekir, ki so se čuli iz gozda, so pričali o tem.

Bolelo jo je, da se je tako varala v zetu; grizlo jo je in nevolja se je je lotevala. Dala je duška tej nevolji in očitala zetu, kaj dela. A oni, prej tako tihi Zalar — se je sedaj pokazal. Kričal je in razbijal, češ, da je on gospodar, da je bilo joj.

Zaprla se je v zgornjico.

In tedaj, ko je bila tako na samem, tedaj se ji je začel pridruževati gost, neprijeten gost. Njena vest, oni glas, ki ga ni hotela prej poslušati, oni glas jo je obiskoval,

vznemirjal. Vedno bolj, vedno glasneje ji je očital: Prav je, ... Kazen je! Zakaj si dala posestvo zetu in hčeri — in izpodrinila sina? In to samo zato, ker ga nisi mogla videti. Uničila si sina! Kje je? — Že tako dolgo in ni sledú o njem! — Zakaj? — Kaj je zakrivil? Vsega, vsega je kriva samo ona — —

Dan za dnem jo je vznemirjala vest. Kar ni imela mirú. Zdelo se ji je, da tega ne bo mogla prenesti. In pri tem je trpela. Trpela je duševno in telesno. Vidno se je starala. A ni bilo samo to. Ni bila samo ona nesrečna, bila je tudi hči Rezika. Zalar je izsekaval gozde, prodajal, pil in — igral.

In to dan za dnem, skoro brez prestanka.

In vso to bedo je gledala, vso to žalost, in vse to je zakrivila ona.

In lasje so se srebrili, gube so se večale, solze so ji polzele po razoranem licu.

Krivica, ki jo je naredila sinu, se je maščevala nad njo. A da bi bilo samo to!

Toda ni bilo . . .

Zima je prišla, že četrta, odkar ni vedel nihče o Francetu. Kakor bi se bil vdrl v tla. Najmanjšega sledú ni bilo. Pozvedovali so na vse mogoče načine za njim. Francè je bil izginil.

Zima je bila prišla, taka kakor vsako leto, z mrazom in debelim snegom, ki je pokril vso pokrajino. Bila je ta pokrajina kakor tiha, bela duša, polna mirú.

Svinčeno sivo nebo je ležalo nad Matjaževo hišo, nebo, ki je dan za dnem sipalo drobne, goste snežinke. Rjavosivkast dim se je vlačil nad raztrganim hišnim slemenom in se plazil, vlačil, komaj gibal nad hišo.

Osamljen krokar je priletel, sedel na staro tepko, zakrokal, enkrat, dvakrat, in odletel.

V hiši sta bili samo mati in hči. Rezika je plakala in tolažila ob enem najmanjše dete.

„Moj Bog, moj Bog! Zakaj je to prišlo? Kaj sem zakrivila, da me tepeš, da me kaznuješ?“ je tarnala mlada žena.

„Hči — hči! Molči in trpi! Ne kregaj se z Bogom. On že ve, kaj dela.“

„A zakaj ravno mene? Saj so drugi zakrivili več nego jaz —.“

„Dà, dà. — Lahko mi očitaš, lahko. O dà, jaz sem zakrivila dosti gorja. — Težko breme me teži — a ne dolgo. Mogoče kmalu — kmalu.“

Počasi je govorila stara Matjaževka, glas se ji je tresel. Zunaj pred vežnimi vrati pa so se začule stopinje.

V sobo je stopil občinski sluga. Bilo je pismo od nekega okrajnega glavarstva z Ogrskega.

„Pa nikar se ne ustrašite! Ni ravno vesela novica. Od Franceta je —“ je dejal sluga in odšel.

„Kaj je rekel?“

Starka je vstala. Obraz ji je bleдел. „Od Franceta je —. Da, sedaj prihaja, že čutim —.“

Rezika je pismo odprla in čitala.

„Moj Bog, še to — še to!“

„Kaj pa je? — Govori vendar! Povej!“

„Francè je umrl v bolnišnici — — za jetiko.“

Mati se je trudno sesedla na klop. Roki sta se ji krčevito stegnili, čuden glas ji je prihajal iz grla; kap jo je zadela.

Štiri dni pozneje je umrla.

Položili so jo poleg rajnkega moža. — — —

Pomlad je prihajala v deželo in z njo Zalarici novo upanje, da se vsa stvar zasučé na bolje; Zalar je namreč ženi za trdno obljubil, da neha zdaj pijančevati in igrati. — — Vendar še Rezika nekoliko dvomi — a tudi ta dvom ji izgine. Zalar se drži trdno — — pa ne svoje obljube.

V tihi noči.

Vse mirno, tiho . . .
 Vesoljni svet spi.
 Le v lesih nalahko
 Tih sen šelesti.
 Na obzoru luna
 Utrujena sniva,
 Pogreza v sen se
 Razorana njiva.
 Iz travnikov rosnih
 Meglé kipijo.

Mordà pa so vile,
 Ki kolo vrtijo? . . .
 Božanstven mir
 V dolinskem selu,
 Počiva kmetič
 Po dnevnem delu . . .
 Miruje vse,
 Vse molči in spi —
 Srcé nemirno
 Zaspi še ti!

Fr. Ks. Meško.

